

Zánik obchodných záväzkových vzťahov

Prof. JUDr. Mária Patakyová, PhD.

Zánik obchodných záväzkových vzťahov

- Právne skutočnosti spôsobujúce zánik záväzkového vzťahu
  - Právny úkon
    - Jednostranný – splnenie dlhu, odstúpenie od zmluvy
    - Dvojstranný – dohoda o započítaní
  - Udalosť
    - Uplynutie doby
- Zánik záväzkového vzťahu
  - Uspokojením veriteľa (cum satisfactione creditoris)
  - Bez uspokojenia veriteľa (sine satisfactione creditoris)
- Úprava zániku v OBZ, ale aj v OZ
  - OZ sa použije na spôsoby zániku záväzku upravené len vo všeobecných ustanoveniach záväzkového práva, pretože nie sú upravené v OBZ (výpoveď, dohoda strán, uplynutie doby)
  - V prípade keď OBZ upravuje len „niektoré ustanovenia“ – niektoré ustanovenia o zániku nesplneného záväzku, niektoré ustanovenia o dodatočnej nemožnosti plnenia

Zánik obchodných záväzkových vzťahov splnením

- Plnenie (proces) - splnenie/solúcia (výsledok procesu)
- § 324 – 343 OBZ
- Spôsob plnenia
- Miesto plnenia
- Čas plnenia

Spôsob plnenia I.

- Riadne splnenie záväzku (§ 324 ods. 1 OBZ)
  - naplnenie zmluvou dohodnutých alebo zákonom stanovených náležitostí kvality plnenia (v zmysle plnenia bez väd), času a miesta plnenia, ale aj adresáta plnenia a poskytovateľa plnenia
  - účinok – zánik záväzku
- Nenaplnenie náležitostí riadneho plnenia
  - neskoré plnenie – ak nedošlo k odstúpeniu od zmluvy veriteľom – zánik záväzku (§ 324 ods. 2 OBZ)
  - plnenie s vadami – ak veriteľ pre tieto vady nemá/nevyužije odstúpiť – mení sa obsah záväzku – pôvodný záväzok nezaniká poskytnutím vadného plnenia, ale až uspokojením nároku vadného plnenia, ktorý si neuspokojený veriteľ uplatnil

Spôsob plnenia II.

- V prípade alternatívnych možností plnenia (§ 327 OBZ)
  - dlžník má právo určiť spôsob plnenia, ak zo zmluvy nevyplýva, že toto právo prislúcha veriteľovi
  - ak veriteľ neurčí tento spôsob v čase určenom v zmluve, inak do doby určenej na plnenie, môže dlžník určiť spôsob plnenia
- Povinnosť prijať čiastočné plnenie (§ 329 OBZ)
  - povinnosti veriteľa prijať aj iba čiastočné plnenie
  - výnimky – čiastočné plnenie odporuje povahe záväzku alebo hospodárskemu účelu sledovanému veriteľom pri uzavretí zmluvy, ak tento účel je v zmluve
  - vyjadrený alebo v čase uzavretia zmluvy dlžníkovi známy
  - dôsledky pre dlžníka – zmenšenie rozsahu záväzku ale napr. aj uznanie zvyšnej časti plnenia za podmienok podľa § 407 ods. 3 OBZ

Spôsob plnenia III.

- Kým?
  - Primárne dlžníkom
  - Treťou osobou
    - § 331 OBZ – z iniciatívy dlžníka
      - dlžník zodpovedá akoby plnil sám
    - § 332 OBZ – z iniciatívny tretej osoby
      - plnenie záväzku nie je viazané na osobné vlastnosti dlžníka
      - súhlas dlžníka
      - súhlas dlžníka nie je potrebný, ak tretia osoba za záväzok ručí alebo jeho splnenie iným spôsobom zabezpečuje a dlžník svoj záväzok porušil
- Komu?
  - § 333 OBZ
  - Primárne veriteľovi
    - Kvitancia/potvrdenie
  - Tretej osobe
    - Tretia osoba predloží potvrdenie veriteľa o prijatí plnenia

Kvitancia

- Obchodný zástupca A ponúka na predaj stroje zastúpeného podnikateľa B. formulárovej objednávke je uvedené, že obchodný zástupca nie je oprávnený prijímať platbu v hotovosti
- Podnikateľ C má záujem o stroje, vyplní objednávku
- Obchodný zástupca A stroje dodá podnikateľovi C a dodáva kvitanciu s pečiatkou podnikateľa B, ale s uvedením svojho mena a priezviska ako zástupcu a so svojim podpisom
- Splnil podnikateľ C svoj záväzok zaplatiť za dodaný stroj?

Miesto plnenia

- Plnenie na určenom mieste – predpoklad riadneho splnenia záväzku
- Miesto plnenia nepeňažného záväzku (§336 OBZ) – odnosné dlhy
  - zásada, podľa ktorej, ak zmluva neurčuje inak alebo ak povaha záväzku nepredpokladá niečo iné, k nepeňažnému plneniu dôjde v sídle, mieste podnikania alebo bydlisku dlžníka
  - rozhodujúce je sídlo/miesto podnikania/bydlisko dlžníka v čase vzniku záväzku
- Miesto plnenia peňažného záväzku (§337 OBZ) – donosné dlhy
  - peňažné plnenie v zmysle fyzického odovzdania peňažného obnosu do rúk veriteľa, sa plní v sídle, mieste podnikania alebo bydlisku veriteľa
  - peňažný záväzok platený prostredníctvom banky alebo prostredníctvom poštového podniku je splnený pripísaním sumy peňažného záväzku na účet veriteľa v jeho banke alebo vyplatením sumy peňažného záväzku veriteľovi v hotovosti

Platby v hotovosti

- Od 1.1.2013 nadobudol účinnosť [zákon č. 394/2012 Z. z. o obmedzení platieb v hotovosti](#), ktorý zakazuje vykonávať platby v hotovosti prevyšujúce sumu 15 000 eur, ak sa jedná o platby medzi fyzickými osobami – nepodnikateľmi.
- Ak je odovzdávajúcim alebo preberajúcim platby fyzická osoba vykonávajúca podnikateľskú alebo inú samostatnú zárobkovú činnosť alebo právnická osoba, platba v hotovosti nesmie presiahnuť sumu 5 000 eur.
- Zákon zakazuje akékoľvek platby v hotovosti bez ohľadu na ich právny dôvod, okrem výnimiek presne definovaných v zákone.
- Platba vykonaná za dodanie tovaru na dobierku, ako aj platba kreditnou kartou sa nepovažuje za platbu v hotovosti

Výnimky z platieb v hotovosti

- Zákon presne vymedzuje **výnimky**, v ktorých prípadoch sa môže vykonať platba v hotovosti presahujúca stanovený limit. Ide o tieto prípady:
- pri poskytovaní platobných služieb, poštových služieb a poštového platobného styku, (vloženie hotovosti na účet, výber hotovosti z účtu, zloženie hotovosti k hotovostnému prevodu alebo vyplatenie hotovosti v dôsledku hotovostného prevodu)
- pri prevádzkovaní zmenárenskej činnosti
- pri spracovávaní bankoviek a mincí
- pri preprave bankoviek a mincí
- pri predaji alebo výmene bankoviek alebo mincí, vrátane výmeny slovenských korún za eurá v hotovosti Národnou bankou Slovenska
- pri správe daní
- v súvislosti s uplatňovaním colných predpisov ....

Sankcie

- **Aké sankcie sa uložia pri porušení zákazu platby v hotovosti**
- Ak dôjde k porušeniu zákona zo strany fyzickej osoby – nepodnikateľa, bude jej uložená pokuta za priestupok **do 10 000 eur**.
Ak dôjde k porušeniu zákona fyzickou osobou podnikateľom alebo právnickou osobou, bude jej uložená pokuta za správny delikt **do 150 000 eur**.

Čas plnenia

- K zániku záväzku dochádza riadnym splnením v čase určenom zmluve
- Určenie času plnenia nie je obligatórnou náležitosťou zmluvy
  - V prípade absencie určenia času plnenia – OBZ dispozitívne ustanovuje určenie času v prospech veriteľa, ktorý je oprávnený požadovať plnenie okamžite
  - Premlčanie práva na vyzvanie
- Dôsledky nedodržania času plnenia
  - Omeškanie dlžníka – veriteľovi vzniká nárok na úroky z omeškania, paušálna náhrada nákladov spojených s uplatnením pohľadávky, odstúpenie od zmluvy, dohodnuté sankcie (zmluvná pokuta), náhrada škody

Fixná zmluva?

- Podnikateľ A si objednal 25 litrov slivovice na oslavu zlatej svadby svojich klientov, ktorá bola 1.6.
- V objednávke uviedol pri čase plnenia promptne a pri spôsobe platenia do 60 dní od dodávky, objednávka bola akceptovaná podnikateľom B dňa 5.5.
- Demižón v objeme 30 litrov bol dodaný 3.6.
- Podnikateľ A odmieta zaplatiť a bráni sa námietkou fixnej zmluvy, ako aj dodaním väčšieho množstva ...

Iné spôsoby zániku obchodných záväzkových vzťahov

- Dohoda strán o nahradení záväzku
- Dohoda o zrušení záväzku
- Dohoda o vzdaní sa práva
- Započítanie pohľadávok
- Odstúpenie od zmluvy
- Zaplatenie odstupného
- Zmarenie účelu zmluvy
- Dodatočná nemožnosť pnenia
- Uplynutie času
- Splynutie práva a povinnosti
- Urovnanie
- Smrť dlžníka alebo veriteľa

Dohoda strán o nahradení závazku (privatívna novácia)

- Privatívna novácia (§ 570 a nasl. OZ)
  - Nahradenie pôvodného závazku novým závazkom, nejedná sa o zmenu závazku - kumulatívna novácia (§ 516 OZ)
  - Písomná forma, ak na nahrádza závazok uzatvorený v písomnej forme alebo premlčaný závazok
  - Zabezpečenie: *„Ručenie a záložné právo zabezpečujúce zaniknutý závazok zabezpečujú aj závazok, ktorý nahrádza pôvodný závazok. Ak však ručiteľ alebo osoby, voči ktorým sa môžu uvedené práva uplatniť, neprejavia súhlas s tým, aby sa zabezpečil nový závazok, trvá zabezpečenie len v rozsahu pôvodného závazku a všetky námietky proti doterajšiemu závazku zostávajú zachované.“* (§ 572 ods. 1 OZ)

Dohoda o zrušení závazku (disolúcia)

- Dohoda dlžníka a veriteľa o zrušení doteraz nesplneného závazku, resp. jeho časti bez toho, aby doterajší záväzok bol nahradený novým
- Účinky dohody:
  - *ex nunc* - zrušovaný záväzok zaniká, keď návrh na jeho zrušenie prijala druhá strana
  - *ex tunc* - zániku záväzku od začiatku (k dobe jeho vzniku), zmluvné strany by sa mali dohodnúť o osude už poskytnutých plnení. Ak sa nedohodnú, aplikuje sa § 573 OZ -> ak výslovne z písomnej dohody o zrušení záväzku nevyplýva niečo iné, zaniká súčasne aj záväzok druhej strany, a ak už bol splnený, má druhá strana nárok na jeho vrátenie, a to pri peňažnom záväzku spolu s úrokmi
- Požiadavka písomnej formy, ak sa zrušuje písomne dojednaný záväzok

Dohoda o vzdaní sa práva alebo odpustení dlhu

- Veriteľ sa môže s dlžníkom dohodnúť, že sa vzdáva svojho práva alebo že dlh odpúšťa
- Odpustenie dlhu (vzdanie sa subjektívneho práva)
  - uskutočňuje sa dohodou uzavretou medzi veriteľom a dlžníkom (nie jednostranným právnym úkonom veriteľa), ktorou sa veriteľ so súhlasom dlžníka vzdáva svojho práva, resp. dlžníkovi odpúšťa dlh
- Požiadavka písomnej formy
- Dohoda, ktorou sa niekto vzdáva práv, ktoré môžu vzniknúť až v budúcnosti, je neplatná
- § 386 ods. 1 OBZ – osobitné ustanovenie o vzdaní sa nároku na náhradu škody

Započítanie pohľadávok I.

- Spôsob zániku záväzku nahrádzajúci splnenie
- Právna úprava:
  - OZ - základná úprava (§ 580, 581 OZ)
  - OBZ - niektoré ustanovenia o započítaní pohľadávok (§ 358 až 364 OBZ)
- Právna úprava rozlišuje:
  - započítanie na základe jednostranného právneho úkonu
  - započítanie na základe dvojstranného právneho úkonu - dohoda

Započítanie pohľadávok II.

- **Započítanie na základe jednostranného právneho úkonu**
  - nepostačuje stretnutie pohľadávok -> potrebný prejav vôle smerujúci k započítaniu
  - k zániku pohľadávok dochádza v momente stretu pohľadávok spôsobilých na započítanie
  - predpoklady:
    - existencia navzájom sa kryjúcich pohľadávok
    - pohľadávky s druhovo rovnakým plnením (napr. peňažné plnenie)
    - spôsobilosť pohľadávok na započítanie
- **Započítanie na základe dohody**
  - na základe dohody strán možno započítať akékoľvek vzájomné pohľadávky
  - strany nie sú viazané zákonnými podmienkami pre jednostranné započítanie

Započítanie pohľadávok III.

- Spôsobilosť pohľadávok na započítanie
  - uplatniteľnosť na súde - §358 OBZ
  - premlčaná pohľadávka za predpokladu, že premlčanie nastalo až po tom, čo sa pohľadávky stali spôsobilými na započítanie
  - nesplatná pohľadávka proti splatnej, ak ide o pohľadávku voči dlžníkovi, ktorý nie je schopný plniť svoje peňažné záväzky - §359 OBZ (neschopnosť plniť záväzky môže vyplynúť napr. z neúspešných exekučných konaní)
  - pohľadávka s odloženou splatnosťou
    - možnosť započítať nesplatnú pohľadávku proti splatnej pohľadávke
    - započítanie je možné len vtedy, ak sa nezmenil obsah záväzku.

Odstúpenie od zmluvy I.

- Komplexná právna úprava v OBZ (§344 až 351 OBZ)
- Zánik nesplneného záväzku jednostranným právnym úkonom
- Pre platnosť odstúpenia od zmluvy zákon nevyžaduje písomnú formu
- Možnosť odstúpiť od zmluvy:
  - dôvody dohodnuté zmluvnými stranami
  - OBZ (v dôsledku omeškania alebo pred vznikom omeškania)
  - iný zákon
- Účinky odstúpenia od zmluvy:
  - zmluva zaniká, keď je odstúpenie od zmluvy doručené druhej zmluvnej strane (*ex nunc*)
  - zánik všetkých práv a povinností
  - povinnosť vrátiť poskytnuté plnenie

Odstúpenie od zmluvy II.

- **Odstúpenie od zmluvy v dôsledku omeškania**
- OBZ rozlišuje dva režimy:
  - Omeškanie spôsobuje podstatné porušenie zmluvy (§345 OBZ)
  - Omeškanie spôsobuje nepodstatné porušenie zmluvy (§346OBZ)
- **Podstatné porušenie zmluvy**
  - porušenie zmluvy je podstatné, ak strana porušujúca zmluvu vedela v čase uzavretia zmluvy alebo v tomto čase bolo rozumne predvídať s prihliadnutím na účel zmluvy, ktorý vyplynul z jej obsahu alebo z okolností, za ktorých bola zmluva uzavretá, že druhá strana nebude mať záujem na plnení povinností pri takom porušení zmluvy
  - objektívny princíp
  - možnosť odstúpiť okamžite
- **Nepodstatné porušenie zmluvy**
  - každé, ktoré nespĺňa kvalifikačné kritériá podstatného porušenia zmluvy
  - zmluvná strana môže odstúpiť od zmluvy len v tom prípade, ak určí na plnenie zmluvy primeranú dodatočnú lehotu a druhá zmluvná strana nesplní svoju povinnosť ani v tejto lehote
  - bez primeranej dodatočnej lehoty , ak strana v omeškaní vyhlási, že svoj záväzok nesplní

Odstúpenie od zmluvy III.

- **Odstúpenie od zmluvy pred vznikom omeškania**
- Oprávnený môže odstúpiť od zmluvy ohľadne povinnosti, ktorá sa má plniť v budúcnosti v dvoch prípadoch:
  - ak zo správania povinnej strany alebo z iných okolností nepochybne vyplýva už pred časom určeným na plnenie zmluvnej povinnosti, že táto povinnosť bude porušená podstatným spôsobom a povinná strana neposkytne po vyzvaní oprávnenej strany bez zbytočného odkladu dostatočnú zábezpeku (všetky podmienky pre odstúpenie od zmluvy musia byť splnené kumulatívne)
  - ak povinná strana sama vyhlási, že povinnosť zo zmluvy nesplní

Odstúpenie od zmluvy IV.

- **Účinky odstúpenia od zmluvy**
- Oprávnený môže odstúpiť od zmluvy ohľadne povinnosti, ktorá sa má plniť v budúcnosti v dvoch prípadoch:
  - ak zo správania povinnej strany alebo z iných okolností nepochybne vyplýva už pred časom určeným na plnenie zmluvnej povinnosti, že táto povinnosť bude porušená podstatným spôsobom a povinná strana neposkytne po vyzvaní oprávnenej strany bez zbytočného odkladu dostatočnú zábezpeku (všetky podmienky pre odstúpenie od zmluvy musia byť splnené kumulatívne)
  - ak povinná strana sama vyhlási, že povinnosť zo zmluvy nesplní

Z judikatúry

NS SR, sp. zn. 3 Obdo 6/2010: Pri podstatnom porušení zmluvy môže oprávnená strana od zmluvy odstúpiť ihneď bez poskytnutia dodatočnej lehoty za predpokladu, že splní svoju oznamovaciu povinnosť voči strane, ktorá je v omeškaní. Základným kvalifikačným znakom porušenia zmluvy podstatným spôsobom je, že oprávnená strana stratí záujem na plnení zmluvy, ktorý súvisí s tým, že v dôsledku porušenia zmluvy nemôže očakávať ten výsledok, aký mal byť dosiahnutý, keby nedošlo k porušeniu zmluvy. Ak oprávnená strana právo od zmluvy včas odstúpiť nevyužije, nestratí síce právo od zmluvy odstúpiť, ale môže využiť len režim nepodstatného odstúpenia od zmluvy. Avšak aj v prípade, ak pôjde o podstatné porušenie zmluvy, oprávnená strana môže povinnej strane oznámiť, že na plnení trvá a poskytnúť jej dodatočnú lehotu na plnenie a po jej márnom uplynutí môže využiť režim okamžitého odstúpenia od zmluvy. Pri nepodstatnom porušení zmluvy je odstúpenie oprávneného od zmluvy dôsledkom jej porušenia. Podmienkou v takomto prípade je poskytnutie dodatočnej primeranej lehoty na plnenie porušenej povinnosti a následne nesplnenie povinnosti ani v dodatočnej lehote a po splnení týchto podmienok vzniká právo oprávnenému na odstúpenie od zmluvy. V predmetnej veci nebolo preukázané, že žalobca od zmluvy odstúpil, ba naopak, ešte pred uplynutím zmluvne dohodnutého termínu plnenia dohodnutých prác žalovaným, uzavrel zmluvu s treťou osobou. Dovolací súd je toho názoru, že v tejto veci došlo k podstatnému porušeniu zmluvy.

- **NS SR, sp. zn. 5 Obo 77/2007:** Nezaplatenie preddavku na cenu za dielo možno považovať za porušenie zmluvnej povinnosti jednej zmluvnej strany, čo zakladá právo druhej zmluvnej strany odstúpiť od zmluvy podľa § 345 Obchodného zákonníka s následným uplatnením nároku na náhradu škody podľa § 351 ods. 1 Obchodného zákonníka voči tej strane, ktorá porušila zmluvnú povinnosť zaplatiť preddavok na cenu diela.
- **PR 5/2000:** Odstúpiť od zmluvy podľa § 345 ods. 1 ObchZ je možné len z dôvodov omeškania. Žalobný návrh nie je možné formulovať odkazom na povinnosť vyplývajúcu zo zmluvy; je potrebné v ňom uviesť konkrétne vymedzené plnenie, ktorého sa žalobou domáha.

Zaplatenie odstupného

- § 355 OBZ
- Zmluva sa zruší zaplatením určitej sumy ako odstupného, zmluva sa zrušuje od doby svojho uzavretia (ex tunc), keď oprávnená osoba oznámi druhej strane, že svoje právo využíva a určené odstupné zaplatí
- Podmienky odstupného
  - Dojednanie musí byť súčasťou zmluvy
  - Výška odstupného musí byť v zmluve určená
  - Odstúpiť od zmluvy zaplatením odstupného môže len zmluvná strana, ktoré ešte:
    - Neprijala plnenie
    - Nesplnila svoj záväzok
- Oznámenie o o využití práva na odstúpenie + zaplatenie odstupného
- OZ: (§497): *Každý z účastníkov si môže vymieniť odstúpenie od zmluvy a dojednať pre ten prípad odstupné. Kto zmluvu splní aspoň sčasti alebo prijme hoci len čiastočné plnenie, nemôže už od zmluvy odstúpiť, ani keď poskytne odstupné.*

Z judikatúry

- **ÚS SR, sp. zn. I. ÚS 457/2010:** Podľa § 355 ods. 2 Obchodného zákonníka oprávnenie podľa odseku 1 nemá strana, ktorá už prijala plnenie záväzku druhej strany alebo jeho časti, alebo ktorá splnila svoj záväzok alebo jeho časť.
- Zmyslom inštitútu odstúpného a *ratio legis* citovaných ustanovení § 355 ods. 1 a 2 Obchodného zákonníka je umožniť zmluvným stranám dojednanie o možnosti zániku nesplneného záväzku zaplatením odstúpného. Dohodou o odstúpnom teda zmluvná strana dostáva možnosť „rozmyslieť si obchod“ ešte pred prvou realizáciou plnenia z už uzatvorenej zmluvy. V logickej nadväznosti potom podľa § 355 ods. 2 Obchodného zákonníka oprávnenie odstúpiť od zmluvy zaniká veriteľovi, ktorý prijal plnenie alebo jeho časť, ale aj dlžníkovi, ktorý splnil svoj záväzok alebo jeho časť. Odstúpením od zmluvy sa zmluva zrušuje s účinkami *ex tunc*. Ide o dispozitívne ustanovenie, ktoré môžu účastníci zmluvného vzťahu modifikovať alebo vylúčiť.
- Ústavný súd dáva sťažovateľke za pravdu v tom smere, že aplikáciu ustanovenia § 355 ods. 2 Obchodného zákonníka nemožno bez ďalšieho *a priori* vylúčiť pre zmluvy s opakujúcim sa plnením. Zároveň však ústavný súd k tomu dodáva, že najvyšší súd v napadnutom rozsudku takýto interpretačný záver ani neprejudikoval, ale v závislosti od skutkových okolností odvodil, že vylúčenie použitia dispozitívneho ustanovenia § 355 ods. 2 Obchodného zákonníka bolo dohodnuté účastníkmi zmluvného vzťahu.

Zmarenie účelu zmluvy

- Zásada *pacta sunt servanda* vs. Zásada *rebus sic stantibus*
- § 356 a 357 OBZ (dispozitívne normy)
- Zmarenie účelu zmluvy nespôsobuje zánik záväzku, ale je dôvodom na odstúpenie od zmluvy
- Právo na odstúpenie od zmluvy má strana dotknutá zmarením účelu zmluvy
- Musí byť zmarený základný účel zmluvy a toto zmarenie musí nastať až po uzavretí zmluvy a v dôsledku podstatnej zmeny okolností
- Za zmenu okolností sa nepovažuje zmena majetkových pomerov niektorej strany a zmena hospodárskej alebo trhovej situácie
- Náhrada škody – mimozodpovednostná povinnosť - § 357 OBZ

Z judikatúry

- **ZSP 41/2006:** Ustanovenie § 356 ods. 1 Obchodného zákonníka umožňuje odstúpiť od zmluvy, ak by jej plnenie bolo pre niektorú zo strán bezúčelné vzhľadom na podstatnú zmenu okolností, za ktorých strany túto zmluvu uzavreli, pričom zmena okolností musí nastať až po uzavretí zmluvy a musí byť podstatná. Nie je pritom rozhodujúce, či táto zmena okolností bola spôsobená konaním niektorej strany alebo okolnosťami, ktoré nemajú pôvod v konaní strán. Okrem toho pre aplikáciu tohto ustanovenia je nevyhnutné, aby bol v zmluve vyjadrený jej základný účel, ktorým treba rozumieť taký účel, dosiahnutie ktorého bolo jediným dôvodom na uzavretie zmluvy.

Dodatočná nemožnosť plnenia

- Dodatočná nemožnosť plnenia
  - Nemožnosť plnenia nastala až po vzniku záväzku
  - Záväzok je trvale nesplniteľný
  - V prípade, že by nemožnosť plnenia existovala v čase vzniku záväzku – neplatný právny úkon
- Všeobecná úprava v OZ (§ 575 – 577 OZ), OBZ úpravu dopĺňa a modifikuje (§ 352 – 354 OBZ)
- OZ – faktická nemožnosť plnenia
  - Negatívne vymedzenie nemožnosti plnenia: *„Plnenie nie je nemožné, najmä ak ho možno uskutočniť aj za sťažených podmienok, s väčšími nákladmi alebo až po dojednanom čase.“*
  - OBZ dopĺňa - možnosť splnenia treťou osobou bráni vzniku nemožnosti plnenia
- OBZ – právna nemožnosť plnenia
  - Nedovolené plnenie – zakázané
- Dôsledky
  - *Ex lege* obdobné účinky ako pri zániku záväzku odstúpením
- Dôkazné bremeno – dlžník

Uplynutie času

- Úprava len v OZ - § 578 OZ: *„Práva aj povinnosti zaniknú uplynutím času, na ktorý boli obmedzené.“*
- Uplynutie času ako udalosť postačuje na zánik záväzku, nie je potrebný žiadny právny úkon
- Aplikuje sa aj na obchodné záväzkové vzťahy

Neuplatnenie práva (preklúzia)

§ 583 OZ: „K zániku práva preto, že nebolo uplatnené v určenom čase, dochádza len v prípadoch uvedených v zákone. Na zánik súd prihliadne, aj keď to dlžník nenamietne.“

- Zánik práva, ktorý nenastáva len márnym uplynutím doby, ale musí k nemu pristúpiť aj skutočnosť, že **oprávnený v prekluzívnej lehote neurobil potrebný právny úkon, t. j. neuplatnil právo**
- Súd prihliada ex offo
- Prijatie prekludovaného plnenia – bezdôvodné obohatenie
- Výslovne ustanovuje zákon
- OBZ nemá všeobecnú úpravu preklúzie, aplikuje sa OZ, OBZ obsahuje jednotlivé prípady preklúzie

Výpoveď

- Všeobecná úprava v OZ (§ 582 OZ), OBZ úpravu dopĺňa
- § 582 OZ: *„Ak je dojednaná zmluva na dobu neurčitú, ktorej predmetom je záväzok na nepretržitú alebo opakovanú činnosť, alebo záväzok zdržať sa určitej činnosti alebo strpieť určitú činnosť a ak zo zákona alebo zo zmluvy nevyplýva spôsob jej výpovede.“*
- Výpovedná lehota
  - Všeobecná: tri mesiace ku koncu kalendárneho štvrtroka
  - Osobitná: pri jednotlivých typoch zmlúv
- Zánik záväzku výpoveďou
  - Výpoveď
  - Uplynutie výpovednej lehoty
- Výpoveď musí mať písomnú formu (zákon vyžaduje písomnú formu zmluvy alebo písomnú formu výpovede ustanovuje zákon alebo dohoda strán)

Splynutie práva a povinnosti

- Konsolidácia – splynutie práv a povinností u jednej osoby
- Úprava v OZ - § 584 OZ: *„Ak akýmkoľvek spôsobom splynie právo s povinnosťou (záväzkom) v jednej osobe, zanikne právo i povinnosť (záväzok), ak zákon neustanovuje inak.“*

Urovnanie

- Zánik pôvodného záväzku – vznik nového záväzku
- Úprava len v OZ - § 585-587 OZ
- Cieľom urovnania je odstrániť spornosť/pochybnosť medzi stranami
- Spornosť/pochybnosť sa môže dotýkať len skutkových otázok, nie právnych
- § 586 OZ: *„Omyl o tom, čo je medzi stranami sporné alebo pochybné, nespôsobuje neplatnosť dohody o urovnaní. Ak však omyl bol vyvolaný ľstou jednej strany, môže sa druhá strana neplatnosti dovolať.“*
- Písomná forma dohody o urovnaní:
  - Doterajší záväzok bol zriadení písomnou formou (§ 585 ods. 2 OZ)
  - Dohoda sa týka premlčaného záväzku (§ 585 ods. 2 OZ)
  - Doterajší záväzok bol zriadený na základe písomne uzavretej zmluvy, ktorá obsahuje ustanovenie, že sa môže zrušiť len písomnou dohodou strán (§ 272 ods. OBZ)

Smrť dlžníka alebo veriteľa

- Smrť dlžníka alebo veriteľa spôsobuje zánik záväzku len v prípade, ak sú práva a povinnosti viazané na konkrétnu fyzickú osobu
- Úprava v OZ - § 579 OZ: *„(1) Smrťou dlžníka povinnosť nezanikne, ibaže jej obsahom bolo plnenie, ktoré mal osobne vykonať dlžník. (2) Smrťou veriteľa právo zanikne, ak bolo plnenie obmedzené len na jeho osobu; zanikne aj právo na bolestné a na náhradu za sťaženie spoločenského uplatnenia.“*